

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/246522,Kinga-Mierzejewska-Doktor-Rana-Hanna-Petrynowska.html>
25.08.2026, 12:32

Kinga Mierzejewska: „Doktor Rana”. Hanna Petrynowska

28 sierpnia powstańcy utracili gmach PWPW. Ewakuacja najciężej rannych z budynku okazała się niemożliwa. Doktor Petrynowska nie chciała opuścić kilkudziesięciu ostatnich pacjentów. Wcześniej zwolniła swoje sanitariuszki i zapewniła, że mogą się wycofać. Zginęła trafiona odłamkiem granatu. Po jej śmierci Niemcy wymordowali wszystkich rannych.

[Powstanie Warszawskie](#)

28.08

Hanna Petrynowska z domu Żabińska pseudonim Rana, Doktor Rana, Maria Rana (ur. 23 lutego 1901 r. w Warszawie, zamordowana 28 sierpnia 1944 r.), pediatra, w czasie okupacji niemieckiej lekarz zakładowy Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych. W powstaniu warszawskim kierowała szpitalem polowym w PWPW. Siostra Jana Żabińskiego, legendarnego dyrektora warszawskiego zoo.

Lekarz z PWPW

Po śmierci męża, dr. Mariana Petrynowskiego, zamordowanego w 1940 r. w obozie Mauthausen, przejęła po nim obowiązki lekarza zakładowego w PWPW Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych. Jednocześnie wstąpiła do grupy konspiracyjnej ZWZ/AK.

Kierowała służbą zdrowia w Samodzielnej Grupie PWB/17/S (Podziemna Wytwórnia Banknotów).

W gmachu PWPW przy ul. Sanguszkii 1 organizowała szpital polowy i zarządzała jego personelem. Pomimo że specjalizowała się w pediatrii, przeprowadzała skomplikowane operacje chirurgiczne, ratując życie powstańców i cywili, pracując ponad siły. Budynek PWPW przez prawie cztery tygodnie był jedną z najważniejszych redut powstańczych. Atakowany przez Niemców, bronił dostępu do Starego Miasta.

„Tu jest szpital, nie strzelać!”

W przechowywanych w zasobie Archiwum IPN „Aktach w sprawie zbrodni hitlerowskich w okresie Powstania Warszawskiego i zburzenia Warszawy” znajdują się relacje sanitariuszek, Marii Kowalskiej i Janiny Barbary Putkowskiej, opisujące heroiczną postawę i śmierć doktor Hanny Petrynowskiej.

Z relacji świadków wiemy, że 28 sierpnia powstańcy utracili gmach PWPW. Ewakuacja najciężej rannych z budynku okazała się niemożliwa. Doktor Petrynowska nie chciała opuścić kilkudziesięciu ostatnich pacjentów. Wcześniej zwolniła swoje sanitariuszki i zapewniła, że mogą się wycofać. Z kilkunastu dziewcząt dobrowolnie pozostały z nią cztery (m.in. relacjonujące te wydarzenia).

Niemiecki oddział, który wtargnął do środka, zastał „Ranę” robiącą opatrunki. Ranni przebywali na dolnym poziomie dwukondygnacyjnego schronu. Niemcy rzucali granaty z górnego piętra. Chcąc ratować pacjentów doktor krzyczała po niemiecku: „Tu jest szpital, nie strzelać!”. Zginęła

trafiona odłamkiem granatu. Po jej śmierci Niemcy wymordowali wszystkich rannych.

Pochowana została prawdopodobnie w zbiorowym grobie. Nigdy nie odnaleziono jej szczątków.

* * *

2 sierpnia 2005 r. na ścianie budynku PWPW odsłonięta została tablica pamiątkowa poświęcona m.in. dr Hannie Petrynowskiej.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Powstanie Warszawskie

Artykuł

Doktor Hanna Petrynowska